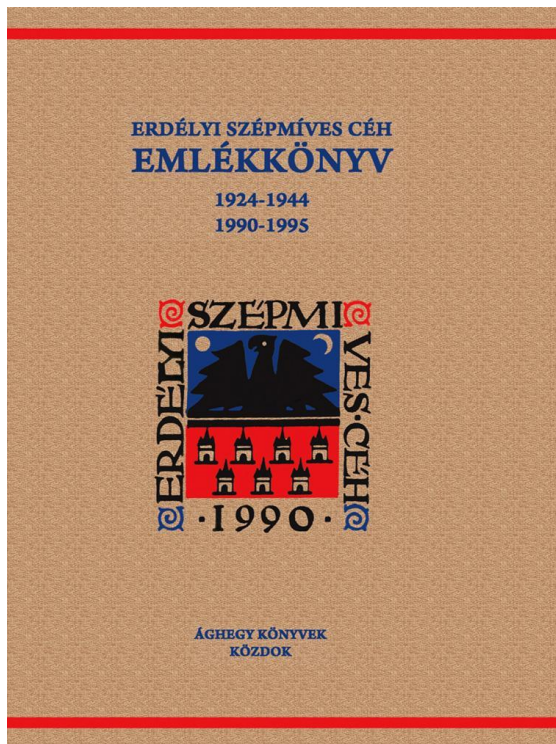

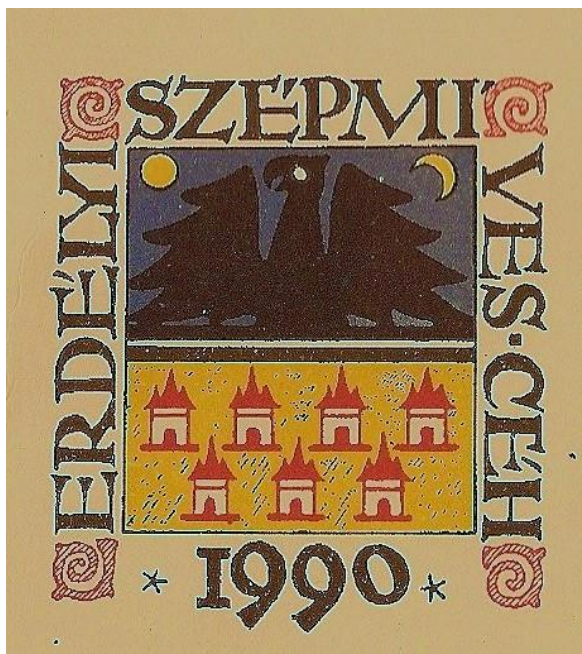
Emlékkönyv

Erdélyi Szépmíves Céh Emlékkönyv 1924-1944, 1990-1995.
Összeállította **Tar Károly**, Ághegy Könyvek, KÖZDOK

Ezt a könyvet az Erdélyi Szépmíves Céh hagyományait (és az 1990-es újraalakulás utáni évek téblábolásából kivezető útkeresést) éltető igyekezet szülte – olvassuk az Előszóban. – A Céh 1926-ban, 1930-ban, 1934-ben és 1937-ben jelentetett meg hasonló kiadványt. De irodalom pártolásra buzdító munkáját felmérő írásokat olvashatunk az 1930-tól kiadott kalendáriumokban is. Az újraalakulás után a Céh vezetését vállalók nem figyeltek eléggé a hagyományokra és ötletekben sem bővelkedtek, amelyek a külföldön is méltán híres könyvsorozat folytatásának gazdasági-szervezési ügyeit megnyugtatóan biztosíthatták volna. * Amikor Szöcs Géza az újraalakulás ötletével megörvendeztetett, *folytatja Tar Károly*, azt kérdeztem tőle, hogy Kós Károlya van-e vállalkozásához. Költői kérdés volt. Az

eltelt öt esztendő alatt bebizonyosodott, hogy ziláltságunk miatt szervezésből elégtelenre vizsgáztunk. Levonva ebből a tanulságot, most, az újraindulás utáni első könyvsorozatunk végén, amikor fiókszervezeteinkre alapozhatjuk irodalom pártoló munkánkat, szükségét érezzük annak, hogy alaposabban megismerkedjünk a Céh történetével, célkitűzéseivel, eredményeivel és hibáival. * Megállapíthatjuk, hogy a két világháború között az Erdélyi Szépmíves Céh mellett még sok más könyvsorozat indult, és más írói csoportosulások igyekeztek pótolni, kiegészíteni mindazt, amit a Helikon szerintük nem vallott és vállalt helyesen. Összeállításunk – a rálátást nyújtó évtizedekben – lehiggadt ellentétek végleges feloldására nyújt lehetőséget a különféle vélemények és megítélések egymás mellé állításával. Elfogultságmentességünket a fenn hirdetett erdélyi tolerancia ígéretes győzelmének ígézetében tesszük a sajnós ugyancsak hagyományos klikkszellem mai erősödése ellenében. * Az Erdélyi Szépmíves Céh nem egy emberé, nem egy csoporté, hanem minden erdélyi irodalom pártolóé. Felhasználható transzszilvanizmusunk értékeit úgy kell átmentenünk a valamikori jobb világba, hogy megmaradásunkat szolgálja. *šBele kell nézni az erdélyi életbe,*

menyiben volt munkánk politikum, természetesen nem köznap politikum, de politikum mégis annyiban, amennyiben a kisebbségi életnek talán a kultúra a legfontosabb területe. Ezen a területen sok tekintetben csak a mi er nkt l függ az épít munka.ö Kós Károly hat évtizeddel ezelőtt, a kilencedik Helikon-találkozón elhangzott szavait idézzük figyelmeztetőül. És ajánlás is arra, hogy a régiek tapasztalatait, az egykori küzdelmekhez sokban hasonló életünkben, Dsidát igeneelve „mindig magunkért, de soha mások ellen” sikerrel hasznosíthatassuk. Emlékkő ez a könyv is, amely az előttünk járók munkájához hasonlóan – jövőnket alapozza.

1994-ben az Erdélyi Szépmíves Céh gyakorlatilag vezetés nélkül maradt – olvasuk aztán az alaposan megszerkesztett, de nagyon apró betűkkel szedett, mégis szép kötet végén. (Utószó helyett, 2004. június 30.) – Ekkor anyagi juttatás nélkül elvállaltam, hogy rendbe hozom a Céh kilencvenes évek elején összeállított szénáját. Ezt a könyvet kilenc hónapos intézői munkám közben állítottam össze, és 1994-ben képekkel és mellékletekkel, másolásra alkalmas átlátszó famentes (pausz) papíron leadtam a kolozsvári Glória nyomdába. * Kós Károly idejében minden ötödik esztendőben készült egy, a Céh munkáját bemutató, a könyvkiadó munkájával elszámoló kötet.

Ezt a hagyományt volt szándékomban követni. * Az egyik régi emlékkönyv 28.000 magyarországi előfizető nevét tartalmazza, fedőlapján pedig, a különleges oklevélszerű borítón, Kós Károly jellegzetes betűivel annak az olvasónak a neve áll, akinek ezt a díszes könyvet a Céh megküldte. Ez nyilván 28.000 kézzel címzett kötetet jelentett. * Merthogy eleink nagy becsben tartották a könyvkiadót pártoló tagságot. * Ezt szerettem volna magam is. Ezért terveztem és állítottam össze ezt a könyvet. Ez a kötet képezte volna a Céh belföldön és külföldön egyaránt fiókszervezetekbe tömörült tagsága további növelésének alapját. * Sajnos, nem futotta időmből, el kellett jönnöm, ott kellett hagynom Kolozsvárt, Erdélyt, hogy új életet kezdjek unokáim szolgálatában. * Reméltem, és azóta is remélem, hogy az Erdélyi Szépmíves Céh történetét dokumentumokban bemutató összeállításom, amely többek között tartalmazza a Céh által kiadott könyvek kiegészített címtárát, a Céh íróinak rövid szócikkbe tömörített életrajzi adattárát is, egyszer majd napvilágot lát. Hiszen ahhoz, hogy intézőségem idején a munkatársaimmal toborzott kétezer-hatszáznyi pártoló tagon kívül Erdélyben, Magyarországon és a világ legkülönbözőbb országaiban továbbiakat is megnyerjünk az Erdélyi Szépmíves Céh tovább élteése ügyének, nagy

Az ESZC jelvénye

Az Erdélyi Szépmíves Céh
kiadói terve:

1. Kós Károly: Az országépítő.
2. Kiss Jenő: Ithaka messze van.
3. Reményik Sándor: Válogatott versek.
4. Nyíró József: Isten igájában.

Kós Károly

Nagy Imre raiza

Torockói ház

**Az erdélyi köveiben:
azok a kőrajzok, amelyek
édesanyjainkhoz kicsiny
erdélyhez nagyvagyban
is miúdig hűségesekek voltak
Kós Károly**

Kalotaszegi havasi pásztorokuliba

Kós Károly rajza

szükség lenne egy ilyen, a Céh teljességre törekvő ismertetőre. * A könyv megjelentetését 1995-re terveztem. Az ESZC tagjai már nagyon várták, és követelték azt a beszámolót, amely a Céh ügyeit megnyugtatóan tisztázza, és jövőjéről, terveiről is bővebben szól. * Sajnos, az anyagiak hiánya miatt, az ESZC-nek ez a beígért könyv sem jelenhetett meg. Svédországból időnként hazatérve hiába szorgalmaztam megjelenését, erre azóta sem került pénz. Közben eltelt újabb hét esztendő. A Céh mindenféle nehézségei, mellőztetése ellenére még él, könyvei is megjelenetnek. * A hiányzó öt esztendőről, miután a Céh elnöke erről folyamatosan megfledkezett, kéréssem-

re, Kisgyörgy Réka, az ESZC utánam következő intézője elvállalta, hogy megírja a beszámolót, illetve a könyv utószavát. * Ez lehetett volna e kötet harmadik része. Erdélyi Szépmíves Céh 1924-1944 és 1990-1995 részek után magától értődően következnie kellene az 1995-2000, majd a 2000-2005 közötti évekről szóló beszámolóknak, dokumentumoknak. * Tavaly, miután Orbán János Dénesnek a nyakába szakadt a Céh minden elhanyagolt ügye, őt kértem arra, hogy hasznosítsa, fejezze be munkámat. Remélem, hogy előbb-utóbb ez is sikerül neki. Addig is a Magyar Elektronikus Könyvtár révén és segítségével kívánom az érdeklődők elé tárni a megismerésre mindenkor érdemes, dokumentumokból álló Céh tanulságos történetét. * Van egy Utolsó utószó is, ez így zárul: „Végül ezt a könyvet a szerkesztő által alapított skandináviai Ághegy-Liget Baráti Társaság és a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága támogatásával sikerült nyomdába küldenünk az Ághegy Könyvek ötödik, egyelőre kis példányszámú köteteként. Összeállítója reméli, hogy valamikor nemcsak a benne összegyűjtött dokumentumok tájékoztató jellege, hanem gyakorlati útmutató jellege miatt is hasznát veszi a bizonyára hálás utókor. Az Erdélyi Szépmíves Céh történetének tanulságaira minden bizonnyal nagy szüksége lesz majd az utánunk igyekvőknek. Lund, 2009. január végén.” *

Bölöni Domokos

Megjelent a marosvásárhelyi Népújságban, 2010. április 7. - (Múzsza 927)

ERDÉLYI-SZÉPMÍVES-CÉH

Alapítótagsági oklevél

Az 1990-ben újjraalakult Erdélyi Szépmíves Céh elismeri tagjának,

köszönettel nyugtázza az erdélyi irodalom iránti szeretetét és áldozatkészségét az 1924-ben alapított és a magyar irodalomban fontos szerepet betöltő Céh hagyományainak folytatására. Igazolja,

hogy az _____ évtől kezdődően fenntartja számára könyveinek _____ példányát.

Tiszteletbeli elnök
Kiss Jenő

Kiss Jenő

Intéző
Tar Károly

Tar Károly

Elnök
Szócs Géza

Szócs Géza

Kolozsvár, _____

A pénz engem nem boldogít

- beszélgetés Tar Károllyal -

*ó Az Irodalmi Jelen 2004-ben meghirdetett regénypályázatán különdíjat nyertél. Azóta eltelt néhány év. Visszatekintve, rangosnak ítéled-e meg a versenyt? Milyen volt a me-
z ny?*

Az eltelt öt esztendőben csak az IJ -ből közölt részletekből ismerhettem meg néhány pályázó írását, s ebből nem ítéltettem meg, hogy rangos volt-e a pályázat vagy sem. Az a tény, hogy 283-an jelentkeztek a regénypályázaton, a kezdeményezők vitathatatlan érdemét jelentik, amivel egyszer s mindenkorra beírták az Irodalmi Jelen nevét a magyar irodalom történetébe.

ó Hogyan látod, milyennek ítélte meg a kiírást a szakma, hiszen irodalmi lapokban alig volt visszhangja. Állítólag, egyik rangos kiadó vezet je figyelmeztette szerz it, ha valamelyik pályázni próbál, többé nincs mit keresnie ott. Ennyire kedvez tlen fogadtatás ellenére, mi motivált mégis, hogy jelentkez?

– A szakma nyilvánvalóan irigységgel szemlélte a kezdeményezést. Az anyaországi szo-

kott módon, nem a regénypályázat alkotás ösztönző voltát, nem a kezdeményező önzetlenségét, hanem a „ki ez és mit akar?” sablon alapján elhallgatta a pályázatot. Ha jól tudom, az Írószövetségben sem mutattak be (egy pályázón kívül) pályanyertes munkát. Jelentkezésem abból a szükségességből fakadt, hogy kétszáznál több munkatársam bizalmát elnyerhessem. Ezért jelentkeztem és nyertem különdíjat a regénypályázaton kívül az Írószövetség és a Várad folyóirat pályázatain is. Ezért igyekszem időnként közölni írásaimból minden magyar irodalmi lapban is. Másodsorban azért is jelentkeztem a regénypályázatra, mert bár Svédországban élek, erdélyi magyar író vagyok. De ugyanazon elbánásban van részem, mint amilyent a regénypályázat kapott. Tizenöt éve, kiadatlan könyveimre, akkor sem vállalkozott a kiadó, amikor egyiket, ezer olvasom aláírásával ajánlottam. A dr. Kós Károly lektorálta Erdélyi mézeskalács című támogatott kiadásra ajánlott könyvem sem látott még nyomdafestéket. És az Erdélyi Szépművés Céh emlékkönyvét is csak most sikerült részben és kis példányszámban a saját költségesen kiadnom. És hiába mutattam be Erdélyben az Ághegy című skandináv irodalmi és művészeti lapfolyamon öt-öt számot tartalmazó eddig öt kötetbe kiadott példányait, hiába próbáltam otthon testvéri kapcsolatot kiépíteni más irodalmi folyó-

iratokkal, hiszen a skandináviai magyar alkotók nagy része erdélyi, ez nem sikerülhetett, mert hiszen kinek kell egy meghirdetetten ingyenes, pénztelen folyóirat barátsága!

ó A különdíjért 1666 dollárt kaptál, akkori átváltási értéke körülbelül 300.000 forintot volt. Érdemes volt ennyiért eladnod kéziratodat?

– A pályázat nyertesei közül én kaptam a legkisebb díjat – 100 000 forintot –, mert az odaitélők szerint engem Svédországban tejbe-vajba fürdetnek. Ilyen megfontolásból a rendszerváltás utáni időkben írásaimért nem kértem és alig kaptam honoráriumot. Nyugdíjasként – a befogadó ország magam sütötte kenyerén élek – évenként egyszer látogathatok haza, és mellesleg egy ingyenes irodalmi, művészeti és egy ugyancsak családi lapot tartok fenn, szerkesztem, számítógépen tördelem és korrektúrázom barátaim önzetlen közmunkájának segítségével. Irodalmi rádiót – az egyetlen magyar rádió Skandináviában – szerkesztek ingyen. Csupán a bevándorlók svéd nyelvű lapjának főszerkesztőjeként kapok némi aprópénzt. Ezek után azt hiszem fennhíjazás nélkül kijelenthetem, hogy a pénz engem nem boldogít. Különben is nem ezért, hanem fél-magyar unokáim nevelésére hagytam ott 1995-ben szülővárosomat, s hogy odajutottunk, hogy Kányádi, Szabó Lőrinc és mások verseit fordítják svédre, svéd verseket pedig magyarrá – ők az én gazdag „mecénásaim.”

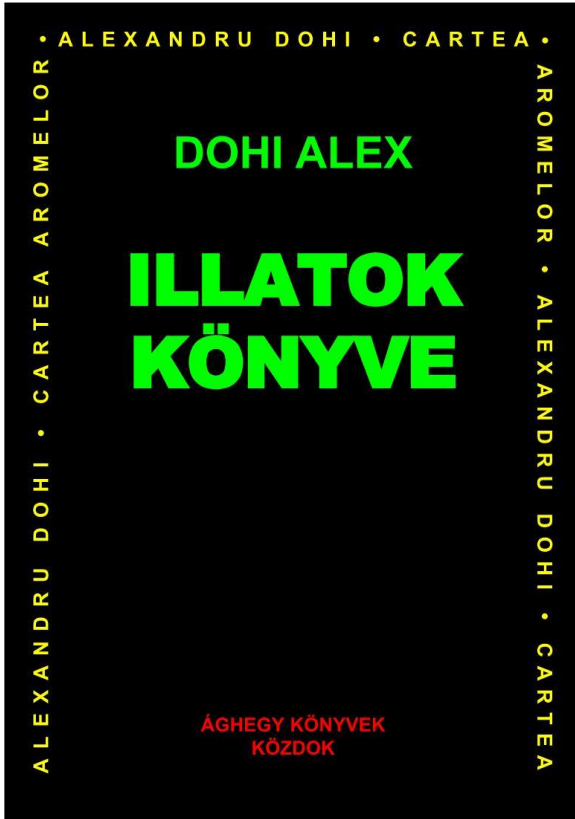
ó Az eredményhirdetés óta elolvastad-e a díjazottak regényeit. Véleményed szerint, igazságos döntés született-e?

ó Sajnos nem jutottam hozzá. A magaméból küldtem barátaimnak, író- és szerkesztő társaimnak, ismerőseimnek, szerkesztőségeknek, fűnek, fának. Az Irodalmi Jelen elismerő kritikáján kívül, alapos véleményt tartalmazó írásra tudtommal senki sem vetemedett. Hogy megkönnyítsem jóakaróim és ellenségeim dolgát, nemrég a Szerenád dobra cintányérra és más ütőhangszerekre című regényemet lemezre olvastam és terjeszttem ugyanúgy, ahogyan az Ághegy Könyvek sorozatában megjelenteket is.

Utóirat

Szép és jó a főszerkesztő és Ónagy Zoltán érdeklődése. Ez a pályázat hírnévből is többet érdemel. Megvolt – és ez a fő. Kitörölni ezt nem lehet, folytatni kell a kezdeményezés bátorságát meghatványozva, ha lehet, mert eleinktől (gondoljunk csak Kós Károlyra és az Erdélyi Szépművészek Céh hagyományaira, ahol többek között az ösztönzésnek köszönhetően Szerb Antal irodalomtörténete is megszületett) tudjuk, hogy nincs műveltség irodalom nélkül, és nincs irodalom – különösképpen a mai harácsoláshoz szoktató világban - értő, tudatos támogatás, serkentés, lelkesítés, alkotókra figyelés nélkül.

Megjelent az Irodalmi Jelenben, 2009

Megjelent az Ághegy Könyvek sorozatának tizedik köteteként a stockholmi

Dohi Alex
Illatok Könyve

című verseskötete
Cartes aromelor
Editura Muzeul Literaturii
române

Fordította:
Tar Károly

Készült a Közlekedési
Dokumentációs kft.
Kiadójánál és nyomdájában

Igazgató:
Nagy Zoltán

A borítót a Dohi Alexandru
által készített eredeti borító
felhasználásával
ifj. Nagy Zoltán készítette

**A magyar nyelv misztikuma 1.-
A hét hangra épül snyelv
Dr. Lónay Gyula könyvér 1**

A szerző, aki nem nyelvész nem kisebb célt tűzött ki maga elé, mint bizonyítani, feltárni, hogy a magyar nem idegen a nyelvek családjában, hanem éppen édesanyja azon nyelveknek. Igen fordulatos, néha káprázatosnak, sőt akrobatikusnak mondható etimológiai fejtegetéseivel igyekszik bizonyítani, hogy minden létező nyelv a magyarból származik. Erre aztán igazán minden magyar büszke lehet és ezért különös szeretettel kell óvnunk nyelvünket az ellaposodástól és az idegen szavakkal dúított beszédétől.

Végre valaki megmondja ennek a betyár világnak, hogy hiába akarnak minket lenézni és minden jóból kitagadni, mert nélkülünk még beszélni sem tudnának, sem az angolok, sem az oroszok, de még a svédek sem!

Hogy etimológiai fejtegetései helyesek-e vagy sem, az egészen más lapra tartozik. nagyon emlékeztet engem a *délibábos nyelvészekre*, akik az 1800-as évek vége felé próbálták bizonyítani, hogy a magyar ősnyelv, és minden más nyelvnek az alapja. Így faragtak aztán ezek a vad magyar nyelvészek Nabukodonozorból „ne bolondozzon az úr”-at, tehát ez a babiloni császár szintén magyar volt. Így lett a Boszporus szorosból „vasporos”, ugyancsak magyar földrajzi hely. A káposzta nevét pedig egy régi magyar istenség, KÁP (soha ilyenről nem tud történelmünk) nevéből vezették le, oly módon, hogy Káp-ajándéka, vagyis, hogy Káp hozta azt az emberek számára és így lett belőle *káposzta*.

Erről eszembe jut egyik román magyarázata a magyar *nadrág* szónak.

A legenda szerint a magyarok puszta fenékkal ülték meg a lovat. Egy magyar harcos épp a ruhákat mosó román assznya mellett állott meg, hogy a lovát megitassa. Amikor leszállt a lóról, az asszony meglátta, hogy csoré és mindjárt felajánlotta férjének egyik nadrágját, azzal a megjegyzéssel, hogy „ná drága”, vagyis hogy tessék lelkem. Erre a magyar nevetve köszönte hogy *nadrág*.

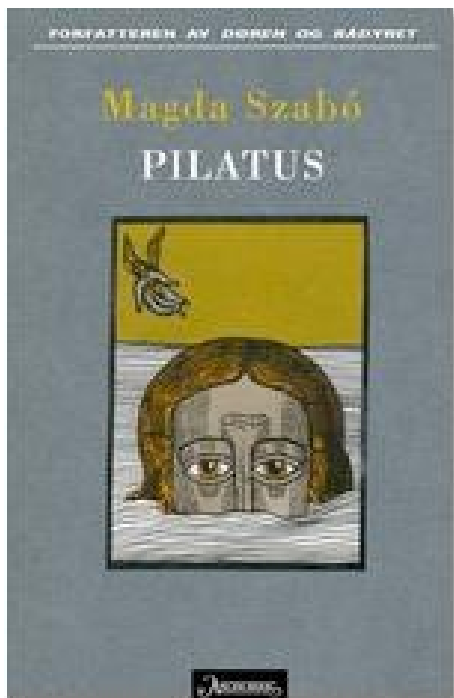
Ebből tudhatjuk azt is, hogy ki őshonos a kárpát-medencében és hogyan alakultak ki a magyar szavak..

Dr. Bartha István

Kovács Imre
fotója

Szabó Magda: Pilátus

Magda Szabó: Pilátus, Aschehoug, 2010, 320 oldal, fordította Kari Kemény

2010 elején került a boltokba Norvégiában Szabó Magda *Pilátus* című regénye Kari Kemény fordításában. Az oslói Aschehoug Kiadó gondozásában korábban már megjelent *Az z* és *Az ajtó* című regény is. Az *z*nek már a 2. kiadása került piacra, az 1969-es kiadványt is Kemény Ferenc fordította. Az alma nem esik messze a fájától, Kari Kemény apja nyomdokában haladva, szívós munkával, számos magyar művet fordított már norvégra.

A *Pilátus* c. kötetéről a következőket árulja el a norvég fülszöveg:

„Az idős hölgy a nappaliban ül és arra vár, hogy érte jöjjenek. Férje haldoklik a kórházban, már nem ismeri fel őt. Utolsó szava szeretett lányuk neve, Iza.

Iza a temetés után magához költözteti anyját a városi lakásába. Már mindent elrendezett, hogy idős anyjának semmire se legyen gondja; az ócska cuccokat kiselejtez-

te, szinte mindent kidobált. De az eszébe sem jutott, hogy megkérdezze anyját, hogy mit szeretne, mire gondol, s egyáltalán, el akarja-e hagyni a vidéki házat. Az idős hölgy belenyugvással tűri sorsát a kialakult új körülmények között, mígnem elhatározza, hogy visszatér a falujába.”

Szabó Magda regénye az 1960-as évek Magyarországot idézi. Az elvált orvosnő, Szöcs Iza a budapesti főbérletébe viszi magával megözvegyült édesanyját. Féltő, rideg, tartózkodó magatartása (a cím erre utal: mindent megtettem, mosom kezeimet) egyre mélyíti a két generáció közötti szakadékot, végül az anya öngyilkos lesz.

A korai Szabó Magda regényekhez sorolhatjuk ezt az 1963-ban íródott művet. A posztmodern áramlat hívei középszerűnek, aszexualisnak, antimodernnek tartják még a később született írásokat is. Igyekeznek kiszorítani őt az irodalmi kánonból. A munkásságát érdemei szerint tárgyaló, átfogó monográfia még várat magára.

A *Pilátus* 2000-es években történt új kiadása kapcsán nyilatkozta az író: „... ha ma írnám meg, nyilván nagyobb mesterségbeli tudással, érzékenyebb emberismerettel, de ugyanúgy elítélném Szöcs Izát, ahogy pályám első szakaszában tettem. Elmarasztalnám, mert bűnösnek érezném *naiv* szeretet hiányában - a szó itt azt jelenti: alázatos és feltétel nélküli -, mert fürdővárost ugyan mintaszerűt hozott létre, de rosz-

szul diagnosztizálta saját szüleit, egyszer se volt kíváncsi apja hajdani szülőhelyére, nem fogta fel, hogy a Kapitány nevű nyúl nem csak egy háziállat, de az egész odalett múlt jelképe, az utolsó tanú valamire, ami nem lehet többé, és nem vette észre, hogy a szülői szeretet valutája csak a gyermeki szeretet valutájával egyenlíthető, ami nem váltható át sem öregek otthonára, sem luxuskörülmények közt biztosított magányélményre, szeretetre csak szeretet felelhet, s ha nem teszi, a gyermek karrierestül megbukott mint ember. Az én Pilátusom is megbukik, mert rossz a pénznem, amivel fizetne, mindennel ellátja az anyját, mégis gyilkosa lesz, mert fegyelmezett iparkodása már nem ismeri az egyszerű varázsszót, amivel az öregek élete meghosszabbítható, még a köteles hála is leróható szégyen és önmagunk feladása nélkül."

A *Pilátus* 2007-es olasz nyelvű kiadása megkapta az Anfora Centroeuropea nevű díjat. Az elismerést neves egyetemi tanárokból, fordítókból és kritikusokból álló zsűri választotta ki. Korábban már megjelent ez a kötet lengyelül (1966), németül (1966), franciául (1967), svédül (1968), szlovákul (1971) és angolul is.

-kkf-

Kovács Imre
fotója